

УДОСКОНАЛЕННЯ ВІТЧИЗНЯНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ПАРАЛЕЛЬНОГО ІСНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ТА АНГЛІЙСЬКОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

THE WAYS OF IMPROVEMENT OF NATIONAL LEGISLATION IN MUTUAL EXISTENCE OF UKRAINIAN AND ENGLISH TERMINOLOGY IN ADMINISTRATIVE LAW OF UKRAINE

Колюшева О.С.,
начальник кабінету навчально-допоміжного персоналу
факультету підготовки фахівців для Національної гвардії України
Національна академія внутрішніх справ

У статті проаналізовано стан поширення, вивчення та володіння англійською мовою членами українського суспільства. Автор звертає увагу на європейські проекти, ініціативи та ресурси, які полегшують використання термінології країнами-членами Європейського Союзу. У статті вказано, які заходи необхідно вжити, щоб забезпечити поширення та вивчення англійської мови українським суспільством, щоб у подальшому стати рівноправним членом Європейського Союзу.

Ключові слова: вчений-адміністративіст, Європейський Союз, міжнародний договір, ясність, однозначність, всесвітній простір.

В статье проанализированы состояние распространения, изучения и владения английским языком членами украинского общества. Автор обращает внимание на европейские проекты, инициативы и ресурсы, облегчающие использование терминологии странами-членами Европейского Союза. В статье указано, какие меры необходимо принять, чтобы обеспечить распространение и изучение английского языка украинским обществом, чтобы в дальнейшем стать равноправным членом Европейского Союза.

Ключевые слова: ученый-административист, Европейский Союз, международный договор, ясность, однозначность, всемирное пространство.

The article investigates conditions of knowing and studying English of Ukrainian society members. The Administrative Law of Ukraine was influenced by Russian law doctrine that is why there are a lot of remains of previous times. The Administrative Law of Ukraine was a result of functioning The Police Law in Russian state. The Administrative Law of Ukraine became a separate branch of law only on the beginning of XX century.

The author pays attention on European projects, initiatives and resources that give the possibility to equal use of terminology of all European Union member states. There are some projects as: International Center of Excellence for Terminology: Research, Technologies and Services; dEUcert Project: Dissemination of European Certification Schema ECQA; EuroTermBank in European Union. Moreover, according to Decree of The President of Ukraine 2016 is a year of English language. Ukraine is on the way of European integration, but European community has some requirement, which Ukrainian society has to meet.

Ukrainian officials have to improve Ukrainian legislation and provide high quality laws which insure expanding, studying and using English on both domestic and international levels. The author offered the ways of improvement of national legislation in mutual existence of Ukrainian and English terminology in administrative law of Ukraine. English language should be mandatory on scientific and scientific-theoretical conferences. There is a necessity that professional journals published articles in English with a high level of adaptation translation.

There are a lot of measures that necessary to take for an equal member of the European Union.

Key words: administrative specialist, European Union, treaty, clarity, simplicity, globalization.

У сучасних умовах розвитку суспільства держава Україна тримає курс на інтеграцію до світового Європейського простору. Як наслідок, виникає величезна кількість суспільних відносин між суб'єктами загальнодержавного та міжнародного права, що потребують врегулювання.

Очевидно, що до України висуваються ряд вимог, які необхідно виконати, щоб стати рівноправним членом Європейського Союзу. Однією із таких вимог є правильне, однозначне та конкретне спілкування між гравцями міжнародної арени. Адміністративне право України є однією з провідних галузей права, однак при співпраці між суб'єктами міжнародного рівня є проблема перекладу української адміністративно-правової термінології англійською мовою та навпаки. Як наслідок, виникає величезна кількість непорозумінь, кальок, вживання слів не у властивому їм значенні та контексті. Тому виникає потреба врегулювати питання удосконалення вітчизняного законодавства щодо паралельного існування української та англійської термінології в адміністративному праві України на загальнодержавному рівні.

Нові дослідження з порушених питань повинні базуватися на теоретичних та практичних результатах досліджень як вітчизняних, так й іноземних провідних вчених. Підґрунтям для нашого дослідження стали роботи таких науковців, як: І. Гумовська, О. Гутиряк, Е. Дерді, З. Куделько, Г. Фогель, О. Харченко, В. Галуцько, В. Резнік, О. Садовська та ін. Однак, незважаючи на значний вне-

сок зазначених вчених у дослідження даних наукових проблем, вказані науковці не розкривали удосконалення вітчизняного законодавства в контексті паралельного існування української та англійської термінології в адміністративному праві України, а досліджували більш широкі, спеціальні або суміжні актуальні питання.

Метою статті є пропозиція шляхів удосконалення вітчизняного законодавства щодо паралельного існування української та англійської термінології в адміністративному праві України.

Варто зазначити, що сучасне адміністративне право бере свій початок за часів існування Київської Русі, розвивалося в Російській імперії та Радянському Союзі. Однак остаточно сформувалося лише на початку XX ст., замінивши поліцейське право.

Наприкінці XIX ст. розпочалося формування вітчизняного адміністративного права як правової галузі та юридичної науки. Важливу роль у цьому формуванні відіграло поліцейське право. Як наслідок, на початку XX ст. виникло дві школи з абсолютно різними поглядами на місце і роль поліцейського права у структурі адміністративно-правової галузі.

Представники першої (В. Гессен, В. Івановський, І. Тарасов) вважали, що «поліцейська діяльність» є ширшим поняттям, ніж «державне управління», тому поліція є самостійною частиною адміністрації, а поліцейське право – складовою адміністративного права [1].

Вчені-адміністративісти другої школи (Т. Сухоплюєв, В. Дерожинський, А. Єлістратов) вважали, що розглядати поліцейське право необхідно лише в історичному аспекті, аргументуючи це тим, що «вчення про управління заміною собою поліцейське право» [2, с. 41].

Як бачимо, були різні підходи до розуміння місця і ролі поліцейського права, поліції загалом як інституції в системі адміністративного права.

Як слушно зауважили у своєму дослідженні І. Бородин та Л. Шапенко, поштовхом для виникнення адміністративного права, в його нинішньому розумінні, стало прийняття у 1789 році Декларації прав людини і громадянина. Особливістю даного періоду було утворення нових населених пунктів, швидка концентрація населення в містах, розвиток економіки, а, значить, і заснування нового законодавства, зміна підходів щодо його застосування. Важливим було те, що почався процес обмеження безмежних прав адміністрації через надання права громадянам звернення до суду у разі виникнення претензій до державних установ та їх посадових осіб. Адміністративне право ставало складовою у розбудові концепції правової держави і поступово набувало якостей інструменту обмеження вільного розсуду адміністративних установ [4].

Трагічний період національно-визвольних змагань 1917–1920 років характеризується прогресивними намаганнями різних урядів (Центральна Рада УНР, Гетьманат Української держави, Директорія УНР) втілити у життя кращі вітчизняні та європейські напрацювання теорії адміністративного права. Одним із найбільших здобутків у галузі адміністративно-правової практики була поява в Україні адміністративної юстиції. Так, утворений в УНР Генеральний Суд мав у своєму складі Адміністративний відділ (за правління П. Скоропадського перетворений на Генеральний Адміністративний Суд). А в часи Директорії було відновлено діяльність цього суду у складі Генерального Суду. Як навчальна дисципліна, адміністративне право поіло важливе місце й у навчальному процесі [3].

Після заснування ООН (1946 рік) режим в УРСР почав деякою мірою дотримуватися Конституції, що дозволило розвиватися й адміністративному праву. Завдяки праці вчених, а також певному пом'якшенню тоталітарного режиму адміністративне право стає провідною галуззю юриспруденції. Навчальна дисципліна «Радянське адміністративне право» викладається у всіх юридичних навчальних закладах України [5].

Погоджуємося з думкою професора В. Галуцького про те, що адміністративне право України виникло в процесі виділення та подальшого розвитку з конституційного права сфери внутрішнього публічного управління, куди вписалися норми поліцейського права, що відповідали вимогам правової держави (верховенству права й підпорядкуванню публічної адміністрації закону), та наповнилося в умовах сьогодення людиноцентристськими положеннями, заснованими на стандартах адміністративного забезпечення прав і свобод людини та громадянина.

Як зазначають І. Бородин та Л. Шапенко, в умовах проведення адміністративної реформи важливим є розуміння того, що адміністративне право України повинне стати основою ефективної організації та діяльності органів публічної влади з метою забезпечення належного рівня захисту публічних інтересів, а його розвиток повинен відбуватися з врахуванням принципу паритетності інтересів особи і держави у відповідності до демократичних принципів, закріплених Конституцією України та нормами міжнародного права. А основоположними ознаками адміністративного права України на сучасному етапі розвитку мають стати: встановлення та закріплення принципів правової держави, а саме – верховенство права, рівність громадян та представників влади у їх взаємовідносинах тощо; побудова національного адміністративного права з ура-

хуванням норм міжнародного права; зменшення адміністративного тиску на особу з боку представників владних структур; забезпечення судового контролю за діяльністю суб'єктів, наділених владними повноваженнями; впровадження європейських стандартів адміністративного права у практику діяльності публічної адміністрації.

Як бачимо, адміністративне право України пройшло довгий і важкий шлях розвитку. На даному етапі важливо дотримуватися прав і законних інтересів людини і громадянина при виникненні та функціонуванні суспільних відносин між державою та особою. Окрім того, актуальним є питання співпраці між країнами Європейського Союзу. Необхідно досягнути високого рівня порозуміння для успішної імплементації законів та міжнародних угод у вітчизняне законодавство.

Грунтуючись на сказаному вище, постає необхідність вивчення та поширення англійської мови як мови міжнародного спілкування. Важливо, щоб суб'єкти правовідносин володіли високим рівнем англійської мови, задля уникнення двозначності, непорозуміння та калькування понять.

Варто наголосити, що адміністративне право України довгий час перебувало під впливом радянської правової традиції, що вплинуло на подальший його розвиток, а також стало причиною призупинення процесу євроінтеграції України.

Важливим і невирішеним залишається питання англійської адміністративно-правової термінології в Україні та її відповідний, однозначний та адекватний переклад.

На думку Н. Антонюк, термін – це одиниця мови і частина професійного знання, що забезпечує як ефективність міжкультурної комунікації, так і еквівалентний переклад юридичних термінів. Окрім того, термін має найбільш важливе практичне значення. Науковець переконана у тому, що адекватність перекладу термінів залишається основною вимогою перекладу юридичної термінології, також при перекладі важливо враховувати контекстуальне поле вживання конкретного терміну [6].

На підтвердження вищевикладеного, Кабінет Міністрів України видав Розпорядження «Про затвердження плану заходів, спрямованих на активізацію вивчення громадянами англійської мови, на період до 2020 року», у якому чітко окреслено напрями діяльності щодо вивчення англійської мови учнями загальноосвітніх шкіл, здобувачами рівня магістра та доктора, створення Інтернет-ресурсів та необхідної навчально-методичної бази, участь у програмах обміну та організації мовних таборів [7].

Окрім того, у 2015 році Президент України видав Указ «Про оголошення 2016 року Роком англійської мови в Україні», у якому визначив, що англійська мова є мовою міжнародного спілкування. Президент окреслив коло завдань для Кабінету Міністрів України та обласних, Київської міської державних адміністрацій, що полягають у всебічному та ґрунтовному підході до вивчення англійської мови всіма верствами населення [8].

Окрім того, зараз в Україні запроваджується програма «Master program InterEULawEast» з підготовки магістрів права. Цей проект спрямований на створення, розробку та реалізацію освітньої програми магістра за напрямком «Міжнародне та європейське право» з єдиною навчальною програмою у 8 університетах-партнерах (у 3 країнах-членах Європейського Союзу та у 5 країнах-партнерах). Програма дасть можливість підготувати висококваліфікованих фахівців з глибокими знаннями в галузі міжнародного та європейського права та гарантує отримання подвійного диплому, що розширить горизонти подальшої співпраці між країнами-учасниками та країнами-партнерами Європейського Союзу.

Проект передбачає заходи по розробці навчально-виховного процесу, методів навчання та науково-дослідної роботи професорсько-викладацького складу, студентів і

аспірантів та співпрацю між університетами-партнерами у відповідних галузях [9].

Окрім того, в Україні стартувала і успішно функціонує Go Global – це ініціатива, що об'єднує людей навколо розуміння необхідності вивчення іноземних мов в Україні. Дана ініціатива існує поза політикою та поза бізнесом, але стала «точкою зустрічі» президента, кабінету міністрів, посольств, культурних центрів, мовних шкіл, журналістів та громадськості у питанні запровадження національної програми вивчення та популяризації іноземних мов [10].

У межах ініціативи Go Global функціонує Україна Speaking – це національна програма з популяризації та вивчення іноземних мов в Україні, яка координується командою Go Global. В рамках програми реалізуються наступні проекти: Вчителі англійської мови – агенти змін, Англійська безкоштовно, GoCampus, Кіно мовою оригіналу [11].

Як бачимо, в Україні проводиться робота щодо започаткування, впровадження та поширення програм вивчення англійської мови, однак це тільки перші кроки на шляху до висококваліфікованого та високоефективного спілкування між суб'єктами як на загальнодержавному, так і на міжнародному рівнях.

Варто звернути увагу на проекти, які зараз існують у Європі і націлені саме на вивчення, дослідження та переклад термінології різних сфер людського існування. International Center of Excellence for Terminology: Research, Technologies and Services (Центр передового досвіду по термінології: Дослідження, технології і послуги). У рамках функціонування даного Центру розвивається науково-дослідні технології у сфері промисловості: автомобільної промисловості, мехатроніки та інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Ці три сектори були обрані в якості цільових областей цього проекту. Вони включають в себе транспорт в цілому, авіа- і космічні технології та електротехнічну промисловість. Таким чином, набуває актуальності забезпечення якості перекладу технічної документації та вживання термінів щодо класифікації товарів. Даний Центр розробляє тренінги, схеми сертифікації, а також мережу професіоналів і фахівців в окресленій сфері [12].

На даний час у Європі функціонує програма dEUcert Project: Dissemination of European Certification Schema ECQA (Поширення європейської схеми сертифікації ECQA). Фінансування даної програми здійснюється за фінансової підтримки Комісії Європейських співтовариств в рамках Програми Леонардо да Вінчі [13].

Членами dEUcert є 13 країн Європейського Союзу, які мають різні важливі посади на різних рівнях в ECQA (наприклад, президент, віце-президент, член комітету і т. д.). Для забезпечення синхронізації роботи різних членів, важливо, щоб основні інформаційні та оперативні процедури були зрозумілими та визнаними усіма зацікавленими сторонами [13].

На даний час у Європі діє електронний ресурс EuroTermBank (Сукупність загальноєвропейських термінологічних ресурсів через співпрацю з термінологічними інститутами), що спеціалізується на гармонізації і консолідації термінології у нових державах-членах Європейського Союзу, поширює досвід Європейського Союзу в галузі термінології та забезпечує вільний доступ до інформації [14].

Послідовність, узгодженість та легкодоступність термінології відіграє важливе значення у забезпеченні багатомовності у Європейському Союзі і у світі в цілому. Правильне та однозначне вживання термінів у законодавстві Європейського Союзу, міжнародній торгівлі, правотворчому процесі та взагалі кожним громадянином є запорука встановлення легкого, швидкого та надійного зв'язку. Проте, нові країни-члени Європейського Союзу стикаються з проблемою фрагментації термінів у різних установах, має місце неузгодженість і відсутність координації у роз-

витку термінології, а також структурної та технічної несумісності [14].

За допомогою уніфікації, накопичення і поширення термінів на EuroTermBank спостерігається підвищення рівня комунікації між суб'єктами державного сектору і покращується мовна культура у нових країнах-членах Європейського Союзу [14].

Варто наголосити, що це не єдині програми, інформаційні ресурси та інноваційні проекти, які успішно розробляються і втілюються у життя на теренах Європейського Союзу. Їх безмежна кількість і суспільство Європейського Союзу вже на даному етапі розвитку розуміє важливість, необхідність та потребу в успішній комунікації, і запорукою цього є однозначне, правильне та коректне використання термінології.

Що ж стосується України, то зараз чинний Закон України «Про вищу освіту», закріплює вчені звання наукових та науково-педагогічних працівників, серед них є наступні: професор, доцент, старший дослідник [15]. На основі даного Закону прийнято Порядок затвердження рішень про присвоєння вчених звань. У вищевказаному документі містяться вимоги щодо присвоєння вчених звань (професор, доцент, старший дослідник), серед них є вимога – сертифікат відповідно до Загальноєвропейської рекомендації з мовної освіти (на рівні не нижче B2) або кваліфікаційні документи, пов'язані з використанням іноземної мови [16]. Як бачимо, законодавець розуміє необхідність вивчення та поширення англійської мови, тому однією із вимог є саме сертифікат, що підтверджує необхідний рівень. Окрім того, наукові працівники та науково-педагогічні працівники мають вивчати не тільки здобутки вітчизняної науки, але й долучатися до надбань світового масштабу, а це можливо тільки через знання на достатньому рівні мови міжнародного спілкування, в даному випадку – англійської.

Ми погоджуємось, що науковці, дослідники мають на достатньому рівні володіти англійською мовою, підтримуємо дану ініціативу Кабінету Міністрів України, однак цього не достатньо.

На наш погляд, необхідно також започаткувати переклад фундаментальних досліджень у галузі адміністративного права України, щоб вони стали надбанням усього світового наукового суспільства. Це забезпечить динамічний розвиток вітчизняної науки, безупинний рух вперед та орієнтацію на результат.

Як відомо, в Україні існує велика кількість фахових видань, однак лише невелика кількість статей у них публікується англійською мовою. Більше того, якість перекладу є низькою, тому ми вбачаємо за необхідне встановити на законодавчому рівні обов'язок публікувати не менше однієї третини статей у фахових виданнях англійською мовою з подальшою перевіркою задовільності перекладу.

Важливим для науковців та науково-педагогічних працівників є участь у науково-дослідних, науково-практичних конференціях, вважаємо за доцільне, запровадити обов'язковою мовою таких конференцій – англійську. Як наслідок, виступи учасників також мають відбуватися мовою міжнародного спілкування, тобто англійською.

Безперечно, необхідно наголосити, що аспіранти та здобувачі при захисті дисертаційних робіт мають також презентувати результати англійською мовою. Вважаємо, що не менше однієї третини доповіді мають бути саме цією мовою. Більше того, не менше однієї третини питань мають задаватися також англійською мовою, це підтвердить встановлення зворотного зв'язку між здобувачем та комісією, а також буде запорукою того, що всі члени комісії володіють на високому рівні англійською.

Таким чином, Україна перебуває на шляху євроінтеграції. Український уряд, парламент, а також громадські організації вживають необхідні заходи для вивчення, поширення та розвитку англійської мови як мови міжнародного спілкування. Однак, ще багато попереду, тому необхідно

динамічно та активно пропагувати знання англійської мови. Це стосується науковців та науково-педагогічних працівників, здобувачів та аспірантів. Англійська мова має бути обов'язковою мовою науково-практичних та науково-теоретичних конференцій. Важливо, щоб у фахових виданнях друкувалися статті саме англійською мовою із

високим рівнем адаптації перекладу. При захисті дисертаційних робіт доповідь, запитання та відгуки мають бути англійською мовою. Слід зрозуміти, що тільки спільними зусиллями кожного члена суспільства можна досягнути загального позитивного результату та успішно стати рівноправними членами Європейського Союзу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Новицкий И. Б. Римское право / И. Б. Новицкий. – Изд. 6-е, стереотипное. – М., 1997. – 245 с.
2. Елистратов А. И. Основные начала административного права / А. И. Елистратов. – М. : Г. А. Леман, 1914. – 332 с.
3. Гриценко І. С. Становлення і розвиток наукових поглядів на основні інститути вітчизняного адміністративного права : Дис. ... д-ра юрид. наук за спец. : 12.00.07 / І. С. Гриценко. – К., 2004. – 428 с.
4. Бородін І. Еволюція адміністративного права України / І. Бородін, Л. Шапенко // European Political And Law Discourse. – Vol. 3. – Issue 2. – 2016. – С. 121–125.
5. Советское административное право : [учебник для юридических институтов и факультетов] / [Ю. П. Битяк, Г. П. Бондаренко, А. С. Васильев и др.] ; под ред. Р. С. Павловского. – К. : Вища школа, 1986. – 415 с.
6. Antonyuk N. M. English-Ukrainian Legal Terminology Translation in Multilingual Contracts / N. M. Antonyuk, I. V. Shuryk // Bulletin Academy of Advocacy of Ukraine. – 2013. – № 3 (28). – P. 72–75.
7. Про затвердження плану заходів, спрямованих на активізацію вивчення громадянами англійської мови, на період до 2020 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10 березня 2016 року № 199-р // Урядовий кур'єр. – 2016. – № 82.
8. Про оголошення 2016 року Роком англійської мови в Україні : Указ Президента України від 16 листопада 2015 року № 641/2015 // Урядовий кур'єр. – 2015. – № 215.
9. Master program InterEULawEast [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://sites.google.com/a/onua.edu.ua/intereulaweast/>
10. Місія Goglobal [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://goglobal.com.ua/#block2>
11. Україна Speaking [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://goglobal.com.ua/#block4>
12. Establishing an International Center of Excellence for Terminology : Research, Technologies and Services [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.termnet.org/english/projects/excellenceterm.php>
13. dEUcert Project : Dissemination of European Certification Schema ECQA [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.eu-certificates.org>
14. The EuroTermBank project [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.eurotermbank.com/about.aspx>
15. Про вищу освіту : Закон України від 01 липня 2014 року № 1556-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 37–38. – Ст. 2004.
16. Деякі питання реалізації статті 54 Закону України «Про вищу освіту» : Постанова Кабінету Міністрів України від 19 серпня 2015 року № 656 // Урядовий кур'єр. – 2015. – № 168.